

La música en la vida de Francesc de Borja

De duc de Gandia a general de la Companyia de Jesús

Durant el decurs vital de Francesc de Borja, IV duc de Gandia, la societat valenciana del Renaixement experimentà una transformació profunda i certament convulsa que impregnà el devenir del duc. Aquesta constituïa un grup heterogeni, polifacètic i divers al si del qual encara es manifestaven les traces de l'edat mitjana a través de rituals, músiques i costums. El naixement de Francesc de Borja es produí emmarcat per un fort procés de canvi social, en què la societat estava sotmesa a fortes pressions culturals provinent d'Itàlia i Castella, a més de ser delmada episòdicament per les pestes, que durant el primer terç del segle assoliren un ritme calamitos. Tanmateix, s'albiraven esperances de futur, en força ocasions rompudes per una classe noble orgullosa i altiva, l'estrenu braç militar, com els agradava anomenar-se, que gradualment perdia influència i poder a la cort. L'absència al regne, gairebé dramàtica, de la corona tornava òrfena la societat que reclamava contínuament la presència règia. Les revoltes socials, la pesta, la fam o la repressió brutal desfermada contra la Germania contrastaven amb una cort de caire renaixentista que la virreina Germana de Foix havia instal·lat al cap i casal. Un exemple que seguien emmirallats els aristòcrates valencians, els quals acudien a les fastuoses festes que madona Germana oferia. La cort tingué continuïtat en les figures de Ferran d'Aragó, duc de Calàbria i Mencia de Mendoza, que mantingueren capella musical a la ciutat. El cançoner d'Uppsala, sovint conegut com cançoner del duc de Calàbria és una bona mostra de les modes musicals d'aquell temps.

La derrota de les tropes aristocràtiques davant els agermanats, traslladaren Francesc de Borja un dramàtic 25 de juliol de 1521 a la localitat de Baza, senyoria de la seua àvia, i d'aquí a Tordesillas de *menino* de la reina Joana la Boja. És a partir d'aquí que la vida del duc de Gandia discorre entre terres castellanes i portugueses, al costat del seu estimat cèsar, Carles V, i la seua bella i reial esposa, Isabel de Portugal, al servei de la qual s'havia posat el Borja. La renúncia als béns temporals i a la família, recollits en una bella pintura servada a la Seu de València, per ingressar a la Companyia de Jesús, marcarà la darrera etapa de Francesc de Borja, primerament duc de Gandia, després jesuïta i finalment sant. Hem dividit el concert en tres etapes de la vida del IV duc que entenem decisives:

1. La formació humanística del marquès de Llombai.
2. En els dominis del duc de Gandia
3. Una vida dedicada a l'esperit. La Companyia de Jesús

PRIMERA PART

La formació humanística del marquès de Llombai

<i>Luis de Narváez</i> <i>Mille Regretz</i>	(Granada?, c. 1500 – c. 1550) <small>Los seys libros del Delphin, Libro III (Valladolid, 1538)</small>
<i>Josquin des Prez</i> <i>Mille Regretz</i>	(Picardia ~1440 — Combré-sur-Escaut, Picardia 1521) <small>L'Unziesme livre, contenant Vingt et Neuf Chansons Amoreuses a quatre parties (Amberes, T. Susato, 1549)</small>
<i>Antonio de Cabezón</i> <i>D'ou vient cela</i>	(Castrillo de Matagudíos, Burgos 1510 — Madrid 1566) <small>Obras de música para Tecla, Harpa, y Viuela. (Madrid, H. de Cabezón, 1578)</small>
<i>Nicolas Gombert</i> <i>Diversi diversa orant</i>	(La Gorgue?, Flandes c.1495 — ? c.1560) <small>Liber Secundus quatuor vocum (Venècia, Scotto, 1541)</small>
<i>Anònims sefardís</i> <i>La mort de Joan de Borja</i> <i>2 Romanços a la mort del duc de Gandia</i>	s.XVI <small>Contextualització històrica de Joan Iborra De la tradició de d'Izmir i Çanakkale (Turquia) i Tànger (Marroc)</small>
<i>Luis Venegas de Henestrosa</i> <i>Tres</i>	(? c.1510 — ? c.1557) <small>Libro de Cifra Nueva para Tecla, Harpa, y Viuela. (Alcalá de Henares, J. de Brocar, 1557)</small>
<i>Thomas Crecquillon</i> <i>Mort m'a prive</i>	(? 1480/1500 — Béthune, Artois 1557) <small>Le Parangon des chanson, Dixiesme livre contenant XXX chansons nouvelles au singulier prouffit et delectation des musiciens imprimé nouvellement (Lyon, J. Moderne, 1543)</small>
<i>Luis de Narváez.</i> <i>Diferencias sobre Guárdame las vacas</i>	(Granada?, c. 1500 – c. 1550) <small>Los seys libros del Delphin de música de cifra para tañer viuela (Valladolid, 1538). Libro VI.</small>
<i>Nicolas Gombert</i> <i>Le Chant des Oyseaux</i>	(La Gorgue?, Flandes c.1495 — ? c.1560) <small>Le Dixiesme livre contenant la Bataille a quatre de Clement Jannequin avecq la cinquiesme partie de Phil. Verdélot si placet, et deux chasses de lievre a quatre parties, & le chant des oyseaux a trois. (Amberes, T. Susato, 1545)</small>

En els dominis del duc de Gandia

<i>Cesari Negri</i> <i>Brando di Cales</i>	(Milà, c. 1535 – Milà, c. 1605) <small>Le Gratie d'Amore / Nuove Inventioni Di Balli (1602/1604)</small>
<i>Bartomeu Càrceres</i> <i>Elegit sibi dominus</i>	(1546?) <small>Cançoner de Gandia. E-Bbc 1166/1967</small>
<i>Joan Timoneda</i> <i>Sonet en set llengües</i>	(València, 1518/20 – València, 1583) <small>Flor d' enamorats. València 1556</small>
<i>Lluís de Milà</i> <i>Poys dezeys que me queréis</i>	(València c.1500 — c.1561) <small>El Maestro (València, 1536)</small>
<i>Mateu Fletxa el Vell</i> <i>La Viuda</i>	(Prades, c.1481 — Poblet?, 1553) <small>Las Ensaladas de Flecha (Praha, J. Negrin, 1581)</small>

SEGONA PART

Una vida dedicada a l'esperit. La Companyia de Jesús

<i>Francesc de Borja</i> <i>Dieta espiritual</i>	(Gandia, 1510 – Roma, 1572) <small>Ms. Opp. NN. 31. ARSI. Roma</small>
<i>Orlando Lasso</i> <i>Mon coeur se recommande à vous</i>	(Mons, Hainaut 1532 — Munic, Baviera 1594) <small>Quatorzieme livre de chansons a quatre & et cinq parties, d'Orlando de Lassus & autres authèurs (Paris, Roy & Ballard, 1567)</small>
<i>Anònim</i> <i>Mal se cura muyto mal</i>	s.XVI <small>Villancicos de diversos autores...(Venècia, J. Scotto, 1556)</small>
<i>Anònim</i> <i>Serrana ¿dónde dormiste?</i>	s.XVI <small>Villancicos de diversos autores...(Venècia, J. Scotto, 1556)</small>
<i>Joan de Borja i Castro</i> <i>Redondillas a una dama que se escondió de su galán por haberse confesado</i>	(Bellpuig, Lleida, 1533 – 1606) <small>Real Biblioteca II/531.- f. 51v6-52r6. Madrid</small>
<i>Orlando Lasso</i> <i>Madonna mia, pietà</i>	(Mons, Hainaut 1532 — Munic, Baviera 1594) <small>Il primo libro dovesi contengono Madrigali...(Amberes, T. Susato, 1555)</small>
<i>Lluís de Milà</i> <i>Falai miña amores</i>	(València c.1500 — c.1561) <small>El Maestro (València, 1536)</small>
<i>Nicolas Gombert</i> <i>Dezilde al Cavallero</i>	(La Gorgue?, Flandes c.1495 — ? c.1560) <small>Villancicos de diversos autores...(Venècia, J. Scotto, 1556)</small>

Capella ducal
«Ab molt singular música de ministrés»

CAPELLA DUCAL és un grup d'investigació i interpretació musical que té per projecte la investigació musicològica, històrica i filològica del període medieval i renaixentista, centrat principalment en els territoris de l'antiga Corona d'Aragó, la circulació de música i músics, i els intercanvis culturals que es van produir. El grup empra criteris i instruments històricament documentats. En aquest concert CAPELLA DUCAL fa un repàs a la vida de Francesc de Borja, IV duc de Gandia, a través de solistes vocals i instrumentals que interpretaran la música que va acompanyar el duc en tres moments transcendents de la seua vida: la formació humanística i musical dels primers anys passats a Gandia, el sotrac de les Germanies amb la fugida de Gandia i l'exercici del poder terrenal fins a l'ingrés a la Companyia de Jesús.

Intèrprets

Eva Gonzàlbez, soprano; Fernando Climent, contratenor

Rafael Pérez, tenor; Israel Garcia, tenor

Alejandro Morales, bariton; José Duce, baix; Juan Ramón López, baix

Joan Iborra, prosista; Tomàs Llopis, recitador

Marian Rosa, clavecí; Raül Martínez, viola de mà; Imma Gorrita, viola de braç

Ma. José López, viola de braç, rebec; Anna Valinetskaya, flauta, viola de gamba baixa

Enrique Jerónimo, tabor, darbouka, tar, pandero

Enric X. Naval, direcció

Equip d'investigació i coordinació

Ferran Escrivà Llorca, musicòleg; Joan Iborra Gastaldo, historiador i filòleg

Enric X. Naval Llorca, director artístic; Bernat Rodríguez Castelló, economista

Carles Valls Gregori, assessorament musicològic;

Carme Rodríguez, Vicent Ripollés, Dario Estruch, traductors

capelladucal@gmail.com

CAPELLA DUCAL: 672497888

Organitza

Col·labora

Patrocina

**La música en la vida de
Francesc de Borja:
De duc de Gandia a general
de la Companyia de Jesús**

CAPELLA DUCAL

«Ab molt singular música de ministrés»

Enric X. NAVAL, direcció

Diumenge 28 de març de 2010

19:30h hores

**Sala de Corones – Palau Ducal
Gandia**